

El mestre

Jordi Santasusagna Davins

Conte presentat en el 14è Premi de
narrativa curta per Internet TINET

Tinet
www.tinet.cat

El mestre anava d'hora aquell matí. Abans de que arribessin ens nens calia netejar la neu de davant la porta de l'escola i obrir una mica de caminet per evitar cap caiguda massa dolorosa. Feia temps que no nevava tant però el fred intens de la darrera setmana semblava avisar d'alguna malifeta. Havia començat a nevar diumenge a la tarda i a les vuit del matí de dilluns el gruix continuava creixent. Si aquells primers dies de 1941 ja eren durs per si mateixos, més se'n tornaven amb les fuetades d'aquella furiosa climatologia.

En Jaume Garcia tenia vint-i-nou anys i exercia de mestre al petit poblet de La Coromina des de en feia cinc. Durant la Guerra Civil havia mantingut l'escola en funcionament i un cop acabada i acatades les noves normes d'ensenyament al caprici dels vencedors, havia aconseguit continuar-hi.

El dia, tot i la neu, era trist, amb el cel tapat i una blancor massa apagada per resultar bonica. El Jaume havia obert una franja d'un metre d'amplada que arribava des de la porta fins a la tranca exterior quan va veure, difuminada entre la densitat dels flocs que queien sense parar, una silueta d'algú que s'acostava trepitjant la neu de manera tant prudent com segura. Era l'Ermenter Grau, cap local de la Falange.

- Bon dia Garcia - va dir alçant la ma dreta al més pur estil feixista.

- Bon dia, senyor Grau. Quina nevada, oi? - saludà en Jaume cordialment.

- Sí. Deu n'hi do.

- Què hi fa tant d'hora per aquí? - va preguntar el mestre.

- He vingut a parlar amb vostè.

El Jaume va deixar d'apartar neu amb la pala i es va alçar del tot, mirant a l'Ermenter Grau amb un posat entre interrogant i desafiant. Va deixar-la al terra i va anar per entrar a l'escola. Sense dir res, el senyor Grau el va seguir.

Un cop dins la classe, el Jaume es va repenjar a la seva taula.

- Vostè dirà.

- Un amic m'ha comentat que el seu fill li va explicar que fa uns dies es va emportar tots els nens d'excursió, a veure com el riu Aigua d'Ora desembocava al Cardener.

- Sí. Ja fa temps d'això. A la tardor. Estudiàvem els rius i com que ho tenim aquí a la vora, vaig pensar que seria una bona idea que poguessin veure una desembocadura.

- En canvi - prosseguí L'Ermenter, que semblava no escoltar les explicacions del mestre - el meu amic li va preguntar els principals afluents del Duero i no va saber de què li parlava.

El Jaume va entendre de seguida on volia anar a parar.

- Crec que és més lògic que primer coneguim els rius que passen pel costat de casa seva - va dir amb to de defensa.

- El que és lògic no ho ha de decidir vostè. Em sembla que els temaris que va acceptar fa dos anys són bastant clars - deia l'Ermenter ignorant els arguments del mestre.

El Jaume va estar a punt d'encetar una discussió sobre

l'ensenyament, però va ser a temps de veure-ho del tot inútil.

- Vagi al gra, senyor Grau. Que em vol dir?

El senyor Grau es va treure un paper de la part interior de la jaqueta i el va atansar al Jaume.

- Vaig enviar un informe al Governador Civil i ell el va remetre el Ministerio de Educación recomanant el teu trasllat. Divendres va arribar l'ordre a l'Ajuntament i me l'han donat per si volia tenir el plaer de lliurar-te'l - va dir amb cruel cinisme.

- Un trasllat? Però perquè ho ha fet? - deia el Jaume retenint la ràbia interior que s'apoderava d'ell per moments - Fa cinc anys que dedico les vint-i-quatre hores del dia a ensenyar la canalla de la Coromina.

- Per això mateix, ja és hora d'un canvi d'aires. A la província de Palència hi ha un poblet que es diu Herrera de Pisuerga que s'ha quedat sense mestre. L'esperen a vostè dimecres al matí. I ja de passada coneixerà un dels principals afluents de Duero. Bon viatge, Garcia.

I amb aquest fals compliment es va tornar a posar el barret i va sortir de la classe sense tancar la porta al veure que arribaven els primers nens enfarinats de neu, més per les boles que s'havien llançat que pels flocs que continuaven caient. Tots anaven tapats amb tanta roba com tenien, i tot just entrar alguns corrien a buidar de neu les sabates foradades i així evitar que algun dit quedés congelat.

El Jaume va seure a la seva taula sense saludar cap dels infants que mica en mica anaven arribant a l'escola.

Li havia caigut el mon a sobre. Tenia un dilluns per fer-se a la idea de tot plegat, deixar l'escola en condicions pel mestre que hi arribés i acomiadar-se de tothom. No havia fet grans amics, però era un mestre força popular i tot el poble l'apreciava. Però, i la Dolors? Tot just feia dos diumenges que, sortint de missa, havia aconseguit compartir-hi un passeig de deu minuts davant les mirades complaents de la resta de veïns i la presència, vuit o nou passes per darrera, de la seva mare. Amb diferència, la millor estona des de la seva arribada a la Coromina. Tan bon punt arribés la primavera tenia previst demanar permís al seu pare per festejar-hi i, tot i que encara faltaven mesos, ja tenia triada la roba per posar-se i passava llargues estones assajant el discurs que pensava engegar-li. Però ara tot se n'anava en orris. Tots els plantejaments de vida sencera que s'havia fet en dues setmanes s'esfumaven de sobte pel caprici dels cacics.

Va passar gairebé tot el matí en silenci. Manava feina a la canalla i tornava a seure per capbussar-se altre cop en aquella corrosiva tristor que l'empenyia a pensar en cometre bestieses de tot tipus.

- Si li hagués clavat un cop de pala quan el tenia al davant...

A l'hora de plegar va pensar que no podia deixar marxar els nens i nenes sense acomiadar-se. No fer-ho tan sols significava revelar-se contra tot plegat ignorant als únics que no hi tenien cap culpa. Fer-ho, en canvi, era dolorós.

- Escolteu-me un moment - va dir mentre començaven a recollir plomes i llibretes - Us he de dir una cosa molt

important.

Tots van quedar en silenci. El mestre també. Mirant aquells rostres innocents va recordar que havia estat més o menys a la seva edat quan havia decidit que de gran seria mestre. Vocació, potser? Pot una vocació esgarrar un somni de vida?

- Ni parlar-ne - va pensar.

Va agafar la jaqueta i se la va començar a posar mentre els nens continuaven expectants a allò tant important que els havia de dir.

- Abrigueu-vos bé. Fa molt fred - digué finalment.

La cara de decepció es va apoderar de la canalla que esperaven rebre alguna notícia del tipus “demà no hi haurà estudi” o similar.

Van anar sortint i el mestre se'ls mirava sabent que no els tornaria a explicar mai més quins rius són més importants, o quines són les serralades que més els interessien. Tota aquella mainada tornaria a aquella classe, però ell no.

Ja havia deixat de nevar i el cel començava a pintar-se de blau quan va decidir que dedicaria la tarda, el vespre, i si calia, la nit a lluitar per poder continuar al costat de la Dolors. Renunciaria a ser mestre i buscaria la manera de poder quedar-se a viure i treballar a La Coromina.

El primer que va fer va ser anar a demanar feina a la mina de potassa. Pagarien poc, però l'empresa era gran i creixia. El farien fora del pis que ocupava, reservat per al mestre, però ja entraria com a dispeser a casa d'algun veí, o llogaria alguna cambra. Les seves condicions de

vida, ja prou dures per sí mateixes en aquells anys de postguerra, empitjorarien, però el sol fet de poder continuar a prop de la Dolors ho minimitzava tot.

El problema del Jaume, però, era que no tenia gens d'experiència en cap de les feines relacionades amb l'empresa minera.

- Vine demà- li va dir un encarregat - Començaràs d'aprenent a la fusteria.

Fer d'aprenent significava cobrar gairebé res, però el més important era poder-hi entrar. Un cop a dins, ja intentaria anar progressant cap a feines menys dures fent valer la seva capacitat intel·lectual.

Per altra banda, hauria de posposar la visita al pare de la Dolors i continuar el "festeig puntual" una temporada més, fins a haver aconseguit algun ascens que li assegurés una economia suficient per poder aspirar a casar-s'hi i poder-la mantenir.

El mestre deixaria de ser-ho, però podria continuar vivint a La Coromina. El mestre era innocentment feliç.

El sol, que havia aconseguit treure el nas tot just abans d'amagar-se, havia deixat pas a un vespre serè que començava a glaçar-ho tot. Els carrers nevats de La Coromina s'endurien i el perill de prendre mal havia fet que gairebé tothom es tanqués a casa i s'arraulís a la vora del foc, apurant llenya per no haver de sortir a buscar-ne abans de fondre's l'espessa capa de neu que cobria els boscos del voltant. Al Jaume, li'n quedava molt poca, però la feia cremar amb suficiència conscient de que passava la darrera nit en aquell pis.

- El que vingui, ja s'espavilarà - pensava.

A quarts de vuit del vespre, endreçava les seves coses per preparar un incert trasllat cap a no sabia on quan algú va trucar a la porta.

- Qui hi ha? - va preguntar amb veu enèrgica, espantat conscient de la raresa d'una visita a aquelles hores i amb els carrers en aquelles condicions

- Sóc la Dolors - va dir una veu darrera la porta.

Amb el cor bategant exageradament fort, més que el dia del passeig, va alçar-se corrents per anar a obrir. Coberta amb tot de bufandes i mocadors per protegir-se del fred i al mateix temps passar desapercebuda, la Dolors no gosava entrar i s'esperava al replà de l'escala, tremolant i amb els ulls humits.

- Només he vingut a acomiadar-me - va dir amb veu insegura.

El Jaume va somriure i agafant-la de la ma la va fer entrar, tancant la porta la seu darrera. Amb tanta educació i respecte com li permetia la inesperada situació, la va ajudar a desembolicar-se el cap fins a deixar el seu meravellós cabell castany a la vista. No s'ho podia creure. Estaven els dos sols a casa seva. Ningú els vigilava i la tristor que acompanyava la Dolors del braçet s'esvairia en saber la decisió que ell havia pres.

- Demà començo a treballar a la fusteria de la mina, Dolors. No me'n vaig. Em quedo a La Coromina - va dir ell tot content, esperant una reacció alegre de la noia.

Ella es va sorprendre, se'l va mirar i va esclatar a plorar

desconsoladament sobre el seu pit, agafant-li els braços amb ràbia i estrenyent-los contra el seu cos.

- No ploris. Tot sortirà bé i podrem continuar junts - deia el Jaume.

- El meu pare no vol que parli amb tu - va dir ella sanglotant.

- Ja el convencerem, no pateixis.

- Ahir a la tarda em va comprometre amb un altre home - va revelar ella.

El Jaume va quedar paralitzat, astorat. No sabia què dir mentre la Dolors continuava amb el seu plor amarg i dolorós.

- Tant és. Lluitaré per tu. No em donaré per vençut - va dir amb inconscient valentia.

- No ho entens? - va dir ella - M'han promès amb el fill de l'Ermenter Grau. Vols lluitar contra ell? T'han traslladat per treure't del mig. Ves-te'n Jaume. Aquí t'acabaràs morint de sentiment. Oblida't de mi i de La Coromina i comença de nou.

Li va fer un petó a la galta, deixant-hi una llàgrima com únic record i va marxar sense tornar-lo a mirar.

El mestre deixaria de ser-ho, deixaria La Coromina i es convertiria en "el maestro" d'uns nens que tenien la sort de viure al costat d'un riu important.

FI